

ПОЕТ-ПРОРОК ВОЛОДИМИР БРОВЧЕНКО

Ткаченко С. Сходження: Життя і творчість Володимира Бровченка.
– К.: Українське агентство інформації та друку „Рада”, 2008. – 156 с.

Сергій Ткаченко мене по-справжньому приємно здивував. Одному Богу відомо, як одна людина встигає виконувати такий огром роботи. Одинадцять місяців на рік він мешкає в Нью-Йорку, працюючи в Секретаріаті Організації Об'єднаних Націй. Проте видає всеукраїнський журнал „Ятрань”, об'єднуючи талановитих письменників, науковців та художників з усіх регіонів України. Активно перекладає рідною мовою з англійської, французької, іспанської, німецької та польської твори найкращих поетів світу. Одну за одною друкує власні збірки віршів „Сповідь правнука сільського писаря”, „Ужинок осіннього поля”, „Храм Дани”. Має багато статей з проблем шекспірознавства, перекладознавства і літературознавства, надрукованих у вітчизняних та іноземних виданнях...

І ось цей такий успішний та працелюбний письменник знаходить час, аби написати ґрунтовну монографію про поета Володимира Бровченка. Власне, дослідження Сергія Ткаченка – перша в українському літературознавстві спроба проаналізувати увесь творчий доробок і життєвий шлях Володимира Яковича.

Справді, Володимир Бровченко – поет відомий. Свого часу він редагував журнал „Дніпро”, очолював Товариство культурних зв'язків з українцями за кордоном. Проте з суто кон'юктурних та ринкових міркувань, Сергій Ткаченко міг би проаналізувати, скажімо, творчість Юрія Андруховича, Сергія Жадана, Любка Дереша, Ірени Карпи, Софії Андрухович чи інших модних нині і вельми „розкручених” літераторів. Навіть якби він їх нищівно критикував, все одно такі публікації неодмінно привернули б увагу широкого загалу. Власне, більшість літературних критиків та журналістів, які оглядають книжкові новинки, так і діють. Але мода далеко не завжди була ознакою таланту. Люди старшого покоління пам'ятають, яким суперпопулярним поетом був колись графоман Дем'ян Бедний. Але змінилася кон'юктура, і від нього залишився пшик.

Сергій Ткаченко свідомо уникає будь-якої кон'юктури. Тому й взявся за монографію про Володимира Бровченка – поета глибоко національного. При цьому Сергій Іванович виконав величезну подвижницьку роботу. Адже, як бачимо вже з анотації, „до сфери аналізу залучені не лише поетичні й прозові книги розглядуваного автора, а й його численні журнальні та газетні публікації – більш як за п'ятдесятирічний шлях у літературі. Охоплені також найголовніші критичні статті, присвячені творчості самого митця”.

Взагалі, раніше я читав немало і віршів Володимира Яковича, і відгуків на них. Але тільки зараз, прочитавши дослідження Сергія Ткаченка, збагнув, наскільки справді неповторним та потужним поетом є Володимир Бровченко.

Перша глава книги має назву „Поет і ріднокрай”. Тут – стільки прекрасних, зворушливих поезій про малу батьківщину Володимира Яковича – його Малу Виску, про неозорі степові простори, такі дорогі серцю письменника:

*Я з колишнього Дикого поля,
Перевитого піснею й житом.
Де коли й ночувала сваволя,
То на ранок прощалась зі світом;*

*Де козацькі зимівники тихі
Вирували дітьми і бджолою,
Та окілля, натерпівшись лиха,
Окропилося кровію злою;*

*Де не з доброго дива – з потреби
Брали в куми шабелечку-сваху
Та, щоб бути поближче до неба,
Насипали кургани край шляху;*

*Де з ординця, тевтона і пана
Аж під хмари курилося ключчя...
А коли потрапляли в аркани,
То плювали катам межі очі;*

*Де зродилася пісня і мова
Та з народами визріло братство,
Де сопілки душа калинова
Нам дорожча була за багатство;*

*Де під ясними зорями в росах
Виростають землі оборонці
Та чорнозем і люди, й колосся
Набираються сили від сонця.*

*У мого степового розволя
Честь – найперше, не шати й клейноди...
Я – з колишнього Дикого поля,
Де раби не водилися зроду.*

Світлій пам'яті коханої дружини Володимир Бровченко присвятив книгу віршів „Повернення Богородиці”. У ній автор, як справедливо відзначає Сергій Ткаченко, „демонструє повне злиття з природою свого рідно краю”:

*Доц осінній прийшов на тонюсінських ніжках,
Пожалітися хоче – не знає кому.
Я його приголублю, розраю, утішу,
Щоб, зітхнувши дитинно, у мене на грудях затих.*

А ось ще один поетичний шедевр:

*Там воскресіння знову, де ходили ми.
І тиха ніч пливе, і ти еси...
Об небо птахи лопотіли крилами,
Аж обсипались зорі на ліси.*

Друга глава дослідження – „Поет і народ”. „Поет Володимир Бровченко вийшов із самісінької гуці свого народу і з цим народом фактично ніколи не розлучався, – пише Сергій Ткаченко. – І народ відчуває цю органічну єдність зі своїм поетом і тому й ставиться до нього, як до своєї людини”.

З дитинства Володимир Якович цікавиться козацькою тематикою, тож багато його поезій присвячені героїчній звитязі українців. Проте ці вірші насліджені й високою духовністю та християнськими цінностями. Поет не ходить до церкви. Протягом тисячоліть священнослужителі достатньо скомпрометували себе в очах народу та й нині ніяк не навчаться християнської смиренності, яку начебто

проповідують самі. Але Поет завжди має Бога у своєму серці, тому живе вірою і надією.

„Якщо в рамках козацької парадигми симпатії Володимира Бровченка однозначно втілились в історичній постаті козака Мамає, – зазначає Сергій Ткаченко, – то в межах парадигми християнської він, судячи з тональності його творів останнього десятиліття, свою перевагу віддає Мелхиседеку Значко-Яворському, який освятив ножі гайдамаків, благословивши їх на боротьбу з гнобителями і визискувачами, а не січовому архімандриту Володимиру Сокальському, який умовив козаків не чинити опору війську московської цариці і здати Січ без бою”.

Особливо сильне враження на мене справив вірш про Залізняка:

*У Холоднім Яру наші дзвони старі
Ще не били на сполох-тривогу...
Був тоді я послушником у монастирі,
І це дуже подобалось Богу.
За угодні молитви, єлейність пісень,
За прислужництво тихе й поштиве
Він давав мені хліба шматок на щодень
Та до того ж вділяв і пива.
... А довкола стогнали поля й хутори...
А довкола страждали брати во Хресті...
А довкола гуляли насильство і лжа...
... Досить, Господи! Нині рабом не помру!
Додалося рішимості й сили,
Як зібралися хлопці в Холоднім Яру,
Як гарячі ножі освятили...
Воріженьки на мене розкинули сіть
І розставили пагубні знаки...
Може, й справді послушництва треба вкусить,
Щоб по тому піти в гайдамаки?*

В останній главі своєї книги Сергій Ткаченко простежує творчу еволюцію Володимира Бровченка: від народного – через літературне – до пророчого. Автор дослідження наголошує: поет-пророк – не той, хто заграє з народом і лестить йому („Народе мій, що сталося з тобою?”, а той, хто відкрито говорить йому все, що про нього думає, – як то, наприклад, у вірші „За тиждень до воскресіння”: „безбатченки, лежні, тупі бабовали”. Поет-пророк говорить всю правду – якою гіркою б вона не була:

*Та що мені робити з тими лежнями,
Що розучились в полі жито жать?
Тепер он стали лежні незалежними.
То що, лише для того, щоб лежать?!*

Як слушно відзначає Сергій Ткаченко, пророча функція слова, яка у красному письменстві простежується від біблійних пророків до найбільших класиків літератури, за багато століть зазнала у нашому розумінні смислового здвигу і стала асоціюватися виключно зі здатністю митця *прогнозувати* події майбутнього. Втім пророк – не оракул. Пророчість – не *статус*, а *стан*. Бути пророком – не значить мати титул поета-лауреата, а значить бути *богонатхненним*, відкритим до Божих одкровенень. Таку перманентну відкритість до *трансцедентного*, готовність почути Боже слово „з іншого виміру”, в сучасній українській літературі демонструє у своїх денниках Петро Сорока – в рамках його нескінченних діалогів із Петриківським лісом як прообразом Божого храму.

У творчості Володимира Бровченка таким Божим храмом виступає Вищанський степ.

У доробку Володимира Яковича – 35 книг. Але вершина його таланту – збірки „христовоздвиженського” ряду, видані за останні кільканадцять років – „За тиждень до Воскресіння” (1992), „Страсний четвер” (1993), „Повернення Богородиці” (1999), „Презентація з молитвою” (2003), „Перед Покровом” (2006) та його новозаповітне „п’ятикнижжя” „Німби над вишнями” (2007).

І як тут не погодитися з Сергієм Ткаченком: ці твори дають нам право розглядати книги Володимира Бровченка в одному реєстрі з творчістю Василя Симоненка, Григора Тютюнника, Василя Стуса – письменників з яскраво вираженою *пророкою* функцією слова, письменників, що були речниками від Бога.

ЧЕРНІГІВСЬКЕ СУЗІР’Я ГАЛАКТИКИ „ЯТРАНЬ”

Ось і побачило світ восьме число літературно-мистецького і громадсько-політичного часопису творчих сил глибинної України – журналу „Ятрань”. Це – єдине таке видання в нашій державі. Унікальність часопису в його прагненні підтримати та об’єднати талановитих письменників, які мешкають у різних регіонах України.

Редагує журнал відомий письменник та перекладач Сергій Ткаченко, котрий працює у Секретаріаті ООН в Нью-Йорку. Попри важливу дипломатичну роботу, Сергію Івановичу вдається успішно виконувати справді подвижницьку і благородну справу – випускати „Ятрань”.

Нинішнє число журналу для чернігівців особливе, адже цього разу тут представлено твори семи письменників Придесення та репродукції картин надзвичайно обдарованого художника Сергія Поляка, який трагічно загинув у 19 років.

Власне, такій публікації посприяла співпраця Сергія Ткаченка та подружжя Сергія і Тетяни Дзюби. Пані Тетяна запропонувала справді цікавих авторів з Чернігівщини, а потім, разом із Сергієм Дзюбою, підготувала тексти. Таким чином, у часописі представлено прозу Михася Ткача, Валентини Мастерової і Лілії Бондаревич (її новелу „Пончо” переклав з білоруської Сергій Дзюба), есей Костя Москальця, наукову статтю Наталії Коцюбинської, поезію Сергія Дзюби та інтерв’ю з Тетяною Дзюбою, яке записала журналістка Валентина Громова. Також Тетяна Дзюба написала матеріал про художника Сергія Поляка.

Але, крім цього, у восьмому номері журналу вміщено поетичні добірки наших земляків – прекрасного мистецького подружжя Миколи Ткача та Надії Данилевської, які, хоч і мешкають у столиці, але часто бувають на Придесенні, беруть участь у багатьох наших літературно-мистецьких святах та презентаціях. У 2007-ому в Чернігові їм урочисто вручили премію імені Михайла Коцюбинського.

Звісно, це число „Ятрані” містить і немало інших талановитих публікацій. У першу чергу мою увагу привернула стаття Сергія Ткаченка „Це священне слово – Соборність”. „Вже з V-VI ст. н. е., коли розпалась слов’янська єдність і почав формуватися український народ, уже від наших найперших зафіксованих історією державних утворень – Антського царства, держави Кия, Щека й Хорива, Київської Русі, Українського королівства Данила Галицького, Козацької держави, Гетьманщини – і аж до Української Народної Республіки і наших днів, найважливішим нашим питанням було питання *соборности* українських земель, – пише автор. – Висловлений у „Слові про Ігорів похід” заклик до об’єднання князів перед загрозою експансії Степу – актуальний і зараз... Одне з найважливіших